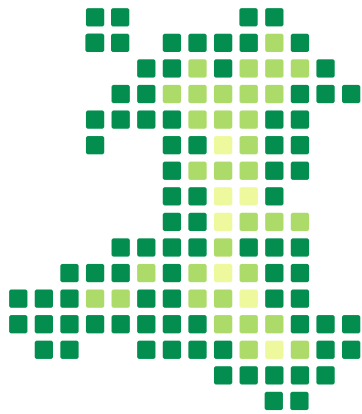

**Comisiwn
Democratiaeth
a Ffiniau Cymru**

**Democracy
and Boundary
Commission Cymru**

Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb – Rhan 1

Teitl y polisi	Arolwg o Drefniadau Etholiadol Sir Gaerfyrddin
Diben y polisi (amlinelliad bras)	Argymhell trefniadau etholiadol ar gyfer Sir Gaerfyrddin sy'n darparu ar gyfer llywodraeth leol effeithiol a chyfleus, yn unol â Deddf Comisiwn Democratiaeth a Ffiniau Cymru etc. 2013.
Enw'r swyddog	Cher Cooke
Dyddiad	26/01/2026
Llofnod	

1. Rhowch ddisgrifiad byr o'r polisi/penderfyniad.

Argymhellion ar gyfer trefniadau etholiadol Sir Gaerfyrddin sy'n darparu ar gyfer llywodraeth leol effeithiol a chyfleus, yn unol â Deddf Comisiwn Democratiaeth a Ffiniau Cymru etc. 2013 (Deddf 2013).

Mae'r Ddeddf yn rhagnodi'r ffactorau y mae'n rhaid i'r Comisiwn eu hystyried wrth argymhell trefniadau.

2. A yw'r polisi hwn wedi'i seilio ar bolisi Llywodraeth Cymru (neu adran arall o'r Llywodraeth)? Os ydyw, i ba raddau? A oes Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb i'w gael ar gyfer y polisi hwn)?

Cynhelir arolygon y Comisiwn yn unol â Deddf 2013.

Mae'r Comisiwn yn gweithredu ei Polisi ac Arfer AE 2025 a defnyddio'r Polisi Maint y Cyngor tra'n ymwneud a'r arolwg. Mae Asesiad Effaith ar wahan wedi'u cwblhau ar gyfer y polisiiau hynny ar ddechrau'r cylch arolygu.

3. Pa gamau ydych chi wedi'u cymryd i ymgysylltu â rhanddeiliaid, yn fewnol ac yn allanol?

Cynhelir arolygon y Comisiwn yn unol â Deddf 2013. Mae adrannau 34 – 36 yn amlinellu'r weithdrefn ar gyfer ymgynhgori a'r ymgynghoreion gorfodol. Dechreuodd ymgynghoriad cyhoeddus cychwynnol y Comisiwn ar 29 Mai 2025 a daeth i ben ar 09 Gorffennaf 2025. Dechreuodd yr ymgynghoriad ar y cynigion drafft ar 02 Hydref 2025 a daeth i ben ar 12 Tachwedd 2025.

4. Rhaid i'ch penderfyniadau fod yn seiliedig ar dystiolaeth gadarn. Pa sylfaen dystiolaeth wnaethoch chi ei defnyddio? Rhestrwch ffynhonnell y dystiolaeth hon. A ydych chi o'r farn fod y dystiolaeth yn gadarn, yn foddhaol neu'n wan, ac a oes unrhyw fylchau yn y dystiolaeth?

Mae arolygon y Comisiwn yn ofyniad o dan Ddeddf 2013. Fel rhan o'r broses arolygon, mae'r Comisiwn yn gofyn am farnau pawb y gallai'r arolwg effeithio arnynt. Mae rhan o'r ystyriaeth y mae Deddf 2013 yn mynnu bod y Comisiwn yn ei rhoi yn ymwneud â chysylltiadau cymunedol a lle gallant gael eu torri gan newidiadau i'r trefniadau etholiadol. Wrth ystyried y cynrychiolaethau a wneir sy'n cyfeirio at fater cysylltiadau cymunedol, mae'r Comisiwn yn gallu ystyried p'un a fyddai'r cynigion yn cael effaith ar gydraddoldeb. Caiff unrhyw dystiolaeth a dderbynnir yn hyn o beth ei chydbwyso yn erbyn rhwymedigaeth statudol y Comisiwn i ddarparu ar gyfer cydraddoldeb etholiadol, sydd yn cael effaith positif i iechyd democratiath i'r graddau y bo'n ymarferol.

Yn ystod proses yr arolwg hwn, ni dderbyniodd y Comisiwn unrhyw dystiolaeth y byddai cynigion y Comisiwn yn cael effaith ar unrhyw grwpiau sydd a nodweddion gwarchodedig mewn modd negyddol.

Mae rhwymedigaeth statudol y Comisiwn o ran cydraddoldeb etholiadol yn golygu y bydd unrhyw argymhellion a wneir gan y Comisiwn ar gyfer trefniadau etholiadol gwell yn cael effaith gadarnhaol o ran cydraddoldeb i'r holl grwpiau hynny sy'n gymwys i bleidleisio.

Mae'n bwysig nodi unrhyw gyfleoedd rydych wedi'u nodi a allai hybu neu hyrwyddo cydraddoldeb.

Effaith

Llenwch yr adran nesaf i ddangos sut y gallai'r polisi / penderfyniad / arfer hwn gael effaith (gadarnhaol neu negyddol) ar y grwpiau gwarchodedig o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010 (cyfeiriwch at ddogfen ganllaw'r Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb).

Nid yw diffyg tystiolaeth yn rheswm dros *beidio* â mynd ymlaen i gynnal Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb. Amlygwch unrhyw fylchau yn y dystiolaeth a nodoch, ac esboniwch sut ydych/a ydych yn bwriadu llenwi'r bylchau hyn.

4.1 A ydych chi o'r farn y bydd y polisi / penderfyniad / arfer hwn yn cael effaith gadarnhaol neu negyddol ar bobl oherwydd eu hoedran?

Oed	Cadarnhaol	Negyddol	Dim / Dibwys	Rhesymau dros eich penderfyniad (gan gynnwys tystiolaeth) / Sut allai gael effaith?
Pobl iau (Plant a phobl ifanc, hyd at 18 oed)				I bawb sydd o oedran 16-18 yn y grŵp hwn sy'n preswylwyr ward, bydd effaith argymhellion y Comisiwn yn gadarnhaol yn eu bod yn cyflawni gwelliant mesuradwy o ran cydraddoldeb etholiadol.
Pobl 18- 50				I bawb yn y grŵp hwn sy'n etholwyr cofrestredig, bydd effaith argymhellion y Comisiwn yn gadarnhaol yn eu bod yn cyflawni gwelliant mesuradwy o ran cydraddoldeb etholiadol.
Pobl hŷn (50+)				I bawb yn y grŵp hwn sy'n etholwyr cofrestredig, bydd effaith argymhellion y Comisiwn yn gadarnhaol yn eu bod yn cyflawni gwelliant mesuradwy o ran cydraddoldeb etholiadol.

4.2 Oherwydd eu bod yn anabl?

Nam	Cadarnhaol	Negyddol	Dim / Dibwys	Rhesymau dros eich penderfyniad (gan gynnwys tystiolaeth) / Sut allai gael effaith?
Nam ar y golwg	✓			I bawb yn y grŵp hwn sy'n etholwyr cofrestredig, bydd effaith argymhellion y Comisiwn yn gadarnhaol yn eu bod yn cyflawni gwelliant mesuradwy o ran cydraddoldeb etholiadol.
Nam ar y clyw	✓			I bawb yn y grŵp hwn sy'n etholwyr cofrestredig, bydd effaith argymhellion y Comisiwn yn gadarnhaol yn eu bod yn cyflawni gwelliant mesuradwy o ran cydraddoldeb etholiadol.
Anabl yn Gorfforol	✓			I bawb yn y grŵp hwn sy'n etholwyr cofrestredig, bydd effaith argymhellion y Comisiwn yn gadarnhaol yn eu bod yn cyflawni gwelliant mesuradwy o ran cydraddoldeb etholiadol.
Anabledd dysgu	✓			I bawb yn y grŵp hwn sy'n etholwyr cofrestredig, bydd effaith argymhellion y Comisiwn yn gadarnhaol yn eu bod yn cyflawni gwelliant mesuradwy o ran cydraddoldeb etholiadol.
Problem iechyd meddwl	✓			I bawb yn y grŵp hwn sy'n etholwyr cofrestredig, bydd effaith argymhellion y Comisiwn yn gadarnhaol yn eu bod yn cyflawni gwelliant mesuradwy o ran cydraddoldeb etholiadol.
Materion yn ymwneud ag â namau eraill	✓			I bawb yn y grŵp hwn sy'n etholwyr cofrestredig, bydd effaith argymhellion y Comisiwn yn gadarnhaol yn eu bod yn cyflawni gwelliant

				mesuradwy o ran cydraddoldeb etholiadol.
--	--	--	--	--

4.3 Oherwydd eu rhyw (dyn neu fenyw)?

Rhyw	Cadarnhaol	Negyddol	Dim / Dibwys	Rhesymau dros eich penderfyniad (gan gynnwys tystiolaeth) / Sut allai gael effaith?
Gwryw	✓			I bawb yn y grŵp hwn sy'n etholwyr cofrestredig, bydd effaith argymhellion y Comisiwn yn gadarnhaol yn eu bod yn cyflawni gwelliant mesuradwy o ran cydraddoldeb etholiadol.
Benyw	✓			I bawb yn y grŵp hwn sy'n etholwyr cofrestredig, bydd effaith argymhellion y Comisiwn yn gadarnhaol yn eu bod yn cyflawni gwelliant mesuradwy o ran cydraddoldeb etholiadol.

4.4 Oherwydd eu bod yn drawsryweddol?

Ailbennu Rhywedd	Cadarnhaol	Negyddol	Dim / Dibwys	Rhesymau dros eich penderfyniad (gan gynnwys tystiolaeth) / Sut allai gael effaith?
	✓			I bawb yn y grŵp hwn sy'n etholwyr cofrestredig, bydd effaith argymhellion y Comisiwn yn gadarnhaol yn eu bod yn cyflawni gwelliant mesuradwy o ran cydraddoldeb etholiadol.

4.5 Oherwydd eu priodas neu bartneriaeth sifil?

Priodas a Phartneriaeth Sifil	Cadarnhaol	Negyddol	Dim / Dibwys	Rhesymau dros eich penderfyniad (gan gynnwys tystiolaeth) / Sut allai gael effaith?
Priodas	✓			I bawb yn y grŵp hwn sy'n etholwyr cofrestredig, bydd effaith argymhellion y Comisiwn yn gadarnhaol yn eu bod yn cyflawni gwelliant mesuradwy o ran cydraddoldeb etholiadol.
Partneriaeth Sifil	✓			I bawb yn y grŵp hwn sy'n etholwyr cofrestredig, bydd effaith argymhellion y Comisiwn yn gadarnhaol yn eu bod yn cyflawni gwelliant mesuradwy o ran cydraddoldeb etholiadol.

4.6 Oherwydd eu beichiogrwydd neu famolaeth?

Beichiogrwydd a Mamolaeth	Cadarnhaol	Negyddol	Dim / Dibwys	Rhesymau dros eich penderfyniad (gan gynnwys tystiolaeth) / Sut allai gael effaith?
Beichiogrwydd				I bawb yn y grŵp hwn sy'n etholwyr cofrestredig, bydd effaith argymhellion y Comisiwn yn gadarnhaol yn eu bod yn cyflawni gwelliant mesuradwy o ran cydraddoldeb etholiadol.
Mamolaeth (y cyfnod ar ôl geni)				I bawb yn y grŵp hwn sy'n etholwyr cofrestredig, bydd effaith argymhellion y Comisiwn yn gadarnhaol yn eu bod yn cyflawni gwelliant mesuradwy o ran cydraddoldeb etholiadol.

4.7 Oherwydd eu hil?

Hil	Cadarnhaol	Negyddol	Dim / Dibwys	Rhesymau dros eich penderfyniad (gan gynnwys tystiolaeth) / Sut allai gael effaith?
Pobl lleiafrifoedd ethnig e.e. Asiaidd, Pobl Dduon				I bawb yn y grŵp hwn sy'n etholwyr cofrestredig, bydd effaith argymhellion y Comisiwn yn gadarnhaol yn eu bod yn cyflawni gwelliant mesuradwy o ran cydraddoldeb etholiadol.
Tarddiad Cenedlaethol (e.e. Cymreig, Seisnig)				I bawb yn y grŵp hwn sy'n etholwyr cofrestredig, bydd effaith argymhellion y Comisiwn yn gadarnhaol yn eu bod yn cyflawni gwelliant mesuradwy o ran cydraddoldeb etholiadol.
Ceiswyr Lloches a Ffoaduriaid				I bawb yn y grŵp hwn sy'n etholwyr cofrestredig, bydd effaith argymhellion y

				Comisiwn yn gadarnhaol yn eu bod yn cyflawni gwelliant mesuradwy o ran cydraddoldeb etholiadol.
Sipsiwn a Theithwyr	✓			I bawb yn y grŵp hwn sy'n etholwyr cofrestredig, bydd effaith argymhellion y Comisiwn yn gadarnhaol yn eu bod yn cyflawni gwelliant mesuradwy o ran cydraddoldeb etholiadol.
Ymfudwyr	✓			I bawb yn y grŵp hwn sy'n etholwyr cofrestredig, bydd effaith argymhellion y Comisiwn yn gadarnhaol yn eu bod yn cyflawni gwelliant mesuradwy o ran cydraddoldeb etholiadol.
Eraill	✓			I bawb yn y grŵp hwn sy'n etholwyr cofrestredig, bydd effaith argymhellion y Comisiwn yn gadarnhaol yn eu bod yn cyflawni gwelliant mesuradwy o ran cydraddoldeb etholiadol.

4.8 Oherwydd eu crefydd neu gred neu ddiffyg cred?

Crefydd a chred neu ddiffyg cred	Cadarnhaol	Negyddol	Dim / Dibwys	Rhesymau dros eich penderfyniad (gan gynnwys tystiolaeth) / Sut allai gael effaith?
Grwpiau crefyddol gwahanol yn cynnwys Mwslimiaid, Iddewon, Cristnogion, Sikhiaid, Bwdhyddion, Hindwiaid, Eraill (nodwch)	✓			I bawb yn y grŵp hwn sy'n etholwyr cofrestredig, bydd effaith argymhellion y Comisiwn yn gadarnhaol yn eu bod yn cyflawni gwelliant mesuradwy o ran cydraddoldeb etholiadol.
Cred e.e. Dyneiddwyr	✓			I bawb yn y grŵp hwn sy'n etholwyr cofrestredig, bydd effaith argymhellion y Comisiwn yn gadarnhaol yn eu bod yn cyflawni gwelliant mesuradwy o ran cydraddoldeb etholiadol.
Anghredinwyr	✓			I bawb yn y grŵp hwn sy'n etholwyr cofrestredig, bydd effaith argymhellion y Comisiwn yn gadarnhaol yn eu bod yn cyflawni gwelliant mesuradwy o ran cydraddoldeb etholiadol.

4.9 Oherwydd eu cyfeiriadedd rhywiol?

Cyfeiriadedd Rhywiol	Cadarnhaol	Negyddol	Dim / Dibwys	Rhesymau dros eich penderfyniad (gan gynnwys tystiolaeth) / Sut allai gael effaith?
Dynion hoyw	✓			I bawb yn y grŵp hwn sy'n etholwyr cofrestredig, bydd effaith argymhellion y Comisiwn yn gadarnhaol yn eu bod yn cyflawni gwelliant mesuradwy o ran cydraddoldeb etholiadol.

Lesbiaid				I bawb yn y grŵp hwn sy'n etholwyr cofrestredig, bydd effaith argymhellion y Comisiwn yn gadarnhaol yn eu bod yn cyflawni gwelliant mesuradwy o ran cydraddoldeb etholiadol.
Pobl ddeurywiol				I bawb yn y grŵp hwn sy'n etholwyr cofrestredig, bydd effaith argymhellion y Comisiwn yn gadarnhaol yn eu bod yn cyflawni gwelliant mesuradwy o ran cydraddoldeb etholiadol.

4.10 A ydych chi o'r farn y bydd y polisi hwn yn cael effaith gadarnhaol neu negyddol ar hawliau dynol pobl? (I gael rhagor o wybodaeth, gweler Atodiad B o'r Canllaw Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb)

Hawliau Dynol	Cadarnhaol	Negyddol	Dim / Dibwys	Rhesymau dros eich penderfyniad (gan gynnwys tystiolaeth) / Sut allai gael effaith?
Hawliau Dynol yn cynnwys y Ddeddf Hawliau Dynol a Chonfensiynau'r Cenhedloedd Unedig				Mae egwyddor cydraddoldeb etholiadol yn cefnogi Erthygl 3 y Ddeddf Hawliau Dynol sy'n hyrwyddo etholiadau rhydd a theg.

Os ydych chi wedi nodi unrhyw effeithiau (ac eithrio rhai dibwys), cadarnhaol neu negyddol, ar unrhyw grŵp â nodweddion gwarchodedig, llenwch Rhan 2.

Dim ond nad oes unrhyw effeithiau, neu effeithiau cadarnhaol neu negyddol dibwys y dylech fynd ymlaen yn syth at y Datganiad ar ddiwedd Rhan 2 a llofnodi'r Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb.

Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb – Rhan 2

1. Gan adeiladu ar y dystiolaeth y gwnaethoch ei chasglu a'i hystyried yn Rhan 1, ystyriwch y canlynol:

1.1 Sut allai'r polisi, neu sut mae'r polisi yn helpu hybu / hyrwyddo cyfle cyfartal?

Er enghraifft, mesurau cadarnhaol i fynd i'r afael ag anfantais a chyrraedd cymunedau gwahanol neu grwpiau gwarchodedig?

Mae'r egwyddor cydraddoldeb etholiadol sy'n gynhennid yn y polisi hwn yn darparu ar gyfer cyfle cyfartal i'r holl rai hynny mewn grwpiau gwarchodedig sy'n etholwyr cofrestredig i bleidleisio dros ymgeisydd o'u dewis.

1.2 Sut allai'r / sut mae'r polisi / penderfyniad yn helpu i ddileu gwahaniaethu anghyfreithlon, aflonyddu neu erledigaeth?

Mae'r egwyddor o gydraddoldeb etholiadol sy'n gynhenid yn y polisi hwn yn darparu ar gyfer cyfle cyfartal i drigolion gael mynediad i'r gefnogaeth a'r cyfleusterau sydd eu hangen i ddileu gwahaniaethu anghyfreithlon, aflonyddu neu erledigaeth.

1.3 Sut allai'r / sut mae'r polisi yn effeithio ar hybu / hyrwyddo perthnasoedd da a chydlyniant cymunedol ehangach?

Mae'r polisi hwn wedi lle bosib cadw gysylltiadau cymunedol o ganlyniad mae'n hyrwyddo cysylltiadau da a chydlyniant cymunedol ehangach

2. Cryfhau'r polisi

2.1 Os yw'r polisi'n debygol o gael effaith negyddol ('effaith niweidiol') ar unrhyw rai o'r grwpiau gwarchodedig neu berthnasodd da, beth yw'r rhesymau dros hyn?

Pa newidiadau/gamau ymarferol allai helpu i leihau neu ddileu unrhyw effeithiau negyddol a nodwyd yn Rhan 1?

Ni nodwyd unrhyw effaith niweidiol.

2.2 Os nad oes unrhyw gamau i'w cymryd i ddileu neu liniaru effaith negyddol / niweidiol, cyfiawnhewch pam.

(Cofiwch, os ydych wedi nodi gwahaniaethu anghyfreithlon (uniongyrchol neu bosibl) o ganlyniad i'r polisi, rhaid i'r polisi gael ei newid neu'i ddiwygio.)

Ni nodwyd unrhyw effaith niweidiol.

3. Monitro, gwerthuso ac adolygu

Sut fyddwch chi'n monitro effaith ac effeithiolrwydd y polisi?

Rhestrwch fanylion unrhyw waith dilynol a fydd yn cael ei wneud mewn cysylltiad â'r polisi (e.e. ymgynghoriadau, monitro penodol ac ati).

Mae'n ofynnol i'r Comisiwn o dan Deddf 2013 i gynnal arolygon etholiadol o bob prif awdurdod bob deng mlynedd. Ymgwymerir ag effeithiolrwydd ac effaith yr argymhellion presennol hyn bryd hynny.

4. Datganiad

***Dilëwch fel bo'n briodol:**

***Caiff / ni chaiff y polisi unrhyw effaith arwyddocaol ar faterion cydraddoldeb**

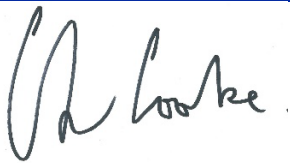
Swyddog yn cwblhau'r Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb

Enw: C Cooke

Adran: Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Cymru

Dyddiad: 26/01/2026

Llofnod:

Prif Weithredwr (Llofnodi)

Enw: Shereen Williams

Dyddiad: 28/01/2026

Llofnod:

Dyddiad Adolygu: 28/01/2036